

САБОРНИК

БИЛТЕН БЕОГРАДСКЕ САБОРНЕ ЦРКВЕ
СВЕТОГ АРХАНЂЕЛА МИХАИЛА

НЕДЕЉА, 14. СЕПТЕМБАР 2014, ГОДИНА 16, БР. 01

МАЈКЕ ХРИШЋАНКЕ: ДИАНА БУДИСАВЉЕВИЋ

Када смо, пре више од годину дана, започели рубрику о мајкама хришћанкама, напоменули смо да ћемо, осим о мајкама знаменитих и светих људи, говорити о свим женама које су својим животом и радом отелотвориле материнску љубав, биле оне биолошке или духовне мајке. Будући да смо на јучерашњи дан славили спомен на све Свете јасеновачке мученике, данас говоримо о Диани Будисављевић, која је из злогласног логора Јасеновац спасила преко 12.000 деце, већином српске, православне, постајући им тако друга мати. У Саборнику 34 за 11. годину издавања говорили смо о Ирени Сандлер, пољској Немици, која је, током Другог светског рата, из варшавског гетоа спасила од логора више од 2500 деце. И за ову чудесну причу сазнало се тек у овоме веку; до тада је Ирина живела скромно и заборављено. За име Оскара Шиндлера, немачког индустријалца који је, током истог рата, од смрти спасио 1200 Јевреја, чуо је цео свет, првенствено захваљујући филму снимљеном о њему. Само је Диану Будисављевић, чији су подвизи и број спасене деце несравњиви, прекрио вео готово потпуног заборава, који тако злослутно прекрива све што је у српском народу велико, свето и историјског памћења достојно.

Доња Градина била је највеће стратиште у систему концентрационих логора Јасеновац, формираног августа 1941. године. Овај логор је осмислио и њиме командовао озлоглашени Вјекослав Макс Лубурић, одговарајући лично за све што се у њему дешавало. Јасеновац је сачињавао неколико логора; у Старој Градишци био је логор за жене, док су у Доњој Градини, на обали Саве, вршене масовне ликвидације. Овај комплекс, на 100км јужно од Загреба, урађен је по узору на концентрационе логоре у Хитлеровој Немачкој. Укупне процене жртава Јасеновца се разликују; најчешће се наводи да их је било око 700.000, али, по неким проценама, иду и до 1,4 милиона убијених. Хрватска као званичне податке наводи 83-100.000 жртава. Како се наводи у новинама *Православље*, “међу пострадалима било је највише Срба, Јевреја, Рома, али оно што још тежим чини ову историјску причу, од самих цифара, статистике, јесте - начин убијања, по којем ће се јасеновачки логор заувек сматрати најмонструознијим стратиштем у свету. Овај комплекс логора је настао непосредно по оснивању НДХ, и све време његовог постојања њиме је управљала НДХ”.

Диана Будисављевић (рођ. Обексер), Аустријанка, удата за Јулија

Будисављевића, Србина из Хрватске, угледног лекара и начелника Хируршке клинике Медицинског факултета у Загребу, спасила је 12.000 деце из усташких логора Јасеновац, Стара Градишка и Јас-требарско. Акције које је, у ту сврху предузимала, спадају у најтеже и по броју спасених најобимније везане за концентрационе логоре у Другом светском рату. Да би сачувала идентитет деце и помогла им да се, после рата, поново споје са родитељима и породицама, брижљиво је водила картотеку о деци, дакле - 12.000 картона, са фотографијама и свим подацима о

сваком детету. Деца су спасавана на разне начине: по хрватским породицама, по објектима католичке цркве и разним другим објектима. Храну и смештај деци је Диана обезбеђивала уз помоћ добротвора.

У уводу свог Дневника (који је касније објављен као књига-сведочанство), у првом од 388 записа, она објашњава своје мотиве да почне да помаже управо српску децу. Од рођаке је сазнала да постоје концентрациони логори у којима су православне жене са децом. “Јеврејска општина помаже својим члановима у концентрационим логорима. За прогоњене припаднике православне вере не постоји никаква акција помоћи”, записала је Диана. У свом Дневнику она описује и вређања, препреке, одбијене молбе, децу за коју је знала да им се ближи крај, бол мајки које су знале да морају да се одвоје од својих беба, не би ли их спасле. Очеви ове деце одвођени су у логор, где су их чекали маљеви и каме, а мајке су директно убијане или депортоване у Немачку на рад. Тако су нестајали и последњи становници Козаре... Описала је и сусрете са Кватерником, Степинцем, Артуковићем... Захваљујући свом аустријском пореклу и везама, као и познанству са немачким официром вон Коцијаном, који се залагао за заробљене православце, успела је да ослободи толико невиних живота. У сталној стрепњи од усташких власти, одлазила је у логоре и спасавала болесну и изгладнелу децу, која су била у тако тешком стању да је то било стравично и видети, док се она упуштала у њихово збрињавање, лечење, смештај, набавку хране и лекова, борбу за њихов голи живот. Тако нешто никада нико није урадио... Нама данашњима вероватно је тешко,

Из Дневника Диане Будисављевић, 10. јул 1942, Стара Градишка:

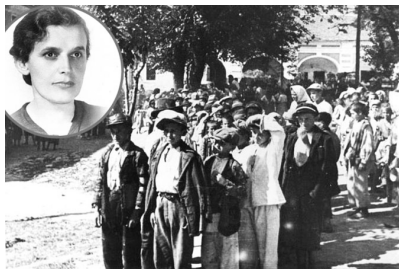
“Нека дјеца већ пре су била предвиђена за транспорт у Горњу Ријеку, а онда су због болести морала остати. Умрла су дјелимично тамо, а дјелимично од нас преузета касније, као и толико тих малих мученика, као непозната, безимена дјеца. А свако је имало мајку која је за њим горко плакала, имало је свој дом, своју одјећу, а сад је трпано голо у масовну гробницу. Ношено девет мјесеци, у болу рођено, с одушевљењем поздрављено, с љубављу његовано и одгајано, а онда - Хитлер треба раднике, доведите жене, одузмите им дјецу, пустите их да пропадну; каква неизмјерна туга, какав бол...”

а многима и немогуће, да замисле те ратне страхоте и спасавање макар једног живота немоћног детета, а камоли 12.000 њих...

Диана није радила сама: с њом је радило још око стотину људи, храбрих и човекољубивих, Хрвата, Срба, Немаца, Аустријанаца. Ова племенита жена окупила је сестре Црвеног крста Хрватске, лекаре и друге здравствене раднике, као и већи број појединаца и стручњака из разних области. Жене су шиле кошуљице, пелене, помагале даноноћно у неговању деце. Дианина непрекидна борба трајала је пуних пет година. Једанаест њених сарадника платило је због тога животом. Како се наводи, убили су их исти они који су убијали невину децу у колевкама...

По завршетку рата, маја 1945, агенти ОЗНЕ одузели су јој све албуме са фотографијама деце, а, по налогу Министарства социјалне политике Хрватске, одузета јој је и целокупна картотека деце. Огорчена, у свом Дневнику је записала: "Знали смо да ће сада многе мајке узалуд тражити своју дјецу. Страшно растајање у логорима, дугогодишња чежња за њима на раду у Њемачкој, а сада неће наћи своје најдраже". Њена понуда Министарству да помогне у идентификацији деце - није прихваћена.

После рата, вратила се у родни Инзбрук, потпуно заборављена од свих - од Југославије, Србије, Хрватске, Аустрије. За њу су знали још само поједини историчари и преживели логораши. Никада њено име није поменуто ни у једном уџбенику историје, никада њени натчовечански подвизи и херојство нигде у јавности. Ни једна улица ни институција није добила име по њој. Тек пре неколико година, када је дневни лист *Новости* објавио фељтон о њој, истина је изашла у јавност.

На предлог митрополита црногорско-приморског Амфилохија, Свети архијерејски Синод Српске православне цркве је, 2011. године, постхумно доделио Диани Будисављевић новоустановљени Орден царице Милице - преподобне Евгеније. Диана је тако постала први носилац овог одликовања.

Иницијатива за исправљање ове велике историјске неправде према њој потекла је од елабората "Диана Будисављевић и њена акција спасавања српске деце у НДХ 1941-45. године", који је урадио одбор за Јасеновац Српске православне цркве, у сарадњи са београдским Музејом жртава геноцида. Некадашњи трећи део београдске улице Баје Пивљанина, на Дедињу, носи данас назив: Улица Диане Будисављевић. У оквиру прошлогодишњих Госпојинских свечаности у Крагујевцу, постављена је и изложба фотографија о Диани Будисављевић, "Мајка хиљада деце", а у поздравном говору су особине њене душе упоређене са оним најсветијим (бого)мајчинским.

У НЕДЕЉИ 14. ПО ДУХОВИМА ПРОСЛАВЉАМО:

- 14.(01) Преп. Симеон Столпник; Сабор српских Светитеља; Црквена Нова година
- 15.(02) Свети мученик Мамант; Свети Јован Посник
- 16.(03) Св. свештеномученик Антим; св. Јоаникије, први патријарх српски
- 17.(04) Св. свештмуч. Вавила; Пророк Мојсеј Боговидац; св. Петар Дабробос.
- 18.(05) Свети пророк Захарија и праведна Јелисавета
- 19.(06) Чудо Светог архангела Михаила; Свети мученик Евдоксије
- 20.(07) Свети муч. Созонт (Претпразништво Рођења Пресв. Богородице)

У петак, 19. септембра, када прослављамо Чудо Светог Архангела Михаила, Света Литургија у Саборној цркви почиње у 8:00.

Драга браћо и сестре, овим бројем започињемо нову, 16. годину издавања Саборника. У продавници Саборне цркве можете наћи комплет годишњака за протеклих 14 година издавања Саборника, као и појединачне зборнике за сваку годину. Ускоро очекујемо и излазак из штампе новог годишњака за протеклу, 15. годину издавања - укоричени зборник свих бројева које сте читали или пропустили у периоду септембар 2013 - септембар 2014. године. На адресу Саборника (наведена је у дну ове странице) нам слободно шаљите текстове и предлоге добрих и корисних тема за Саборник, коментаре и жеље!

Прво београдско певачко друштво (ПБПД),
хор Саборне цркве, објављује:

АУДИЦИЈУ ЗА ДЕЧИЈИ ХОР ПБПД
(деца узраста 7-15 година)

у својим просторијама, на Косанчићевом венцу 32,
средом 19:30-21:00 и суботом 18:00-19:30.

Дечији хор ПБПД учествује на Светој Литургији у Саборној цркви некада самостално, а некада заједно са мешовитим хором. Активан је и кроз концертне наступе, негујући дела српских и руских композитора.

За додатне информације можете се обратити
хоровођи Дечијег хора, Емилији Милин, на телефоне:

062/77-99-30 и 064/ 8001-369.

Добродошли!

Главни и одговорни уредник: протојереј-ставрофор Петар Лукић. Уредник издања: Ивана Атанацковић. Тел. храма: 011/2636-684. Факс: 011/2636-566. www.saborna-crkva.com. sabornik@saborna-crkva.com. Тираж: 1000 примерака.